

ÉRTESÍTŐ

2006. május

XXIV. évfolyam
5. szám

Az Értesítőben több meghívó és program szerepel. Kérjük, olvassa végig!

Budapesti Városvédő Egyesület

1067 Budapest, Eötvös utca 10.

Levelezési cím: 1380 Budapest, Postafiók 1185.

MEGHÍVÓK, KIÁLLÍTÁSOK

A Budapesti Városvédő Egyesület Vároستörténeti Csoportja és az Otthonunk a XVI. Kerület Egyesület sok szeretettel meghívja Önt

a XVI. kerület épített világa című kiállításra **május 17-én 17 órára**

A kiállítás anyagát összeállította **Lantos Antal** helytörténész és **Tóth Miklós** a XVI. Kerületi Önkormányzat főépítésze. A fényképfelvételeket **Szemán Richárd** fotográfus készítette. A kiállítást: **Horváth Edina** építész, a KÖH munkatársa nyitja meg.
A vendégeket fogadja: **Ráday Mihály** az egyesület elnöke és **Dr.Szabó Lajos Mátyás** a XVI. kerület polgármestere

A Magyar Olajipari Múzeum és az Országos Műszaki Múzeum Öntödei Múzeuma tisztelettel meghívja Önt és kedves családját az Öntödei Múzeum

„Régi tüzek parazsa”

című időszaki kiállításának megnyitójára a Magyar Olajipari Múzeum kiállító csarnokába (Zalaegerszeg, Falumúzeum u.) **2006. május 2-án** (kedden) **15 órára**.

A kiállítás megtekinthető: 2006. június 18-ig hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

A vendégeket köszönti: **Tóth János** a Magyar Olajipari Múzeum igazgatója
Megnyitja: **Kóczyánné Dr. Szentpéteri Erzsébet** az Országos Műszaki Múzeum főigazgatója

A kiállítást bemutatja: **Dr. Lengyelne Kiss Katalin** az Öntödei Múzeum igazgatója

Ács Irén – Horgas Judit- René Margit: Faltól falig – Budapesti épületek című könyvének sajtótájékoztatóval egybekötött bemutatója

2006.május 10-én 17 órakor lesz a városvédők Podmaniczky termében (VI.Eötvös 10.l.em.)

A könyvet **Körmeny Ferenc** és **Varga Zoltán Zsolt** mutatja be

A Fekete Sas kiadó 2006. május 30-án 17 órakor a Podmaniczky teremben mutatja be **Dicső Zsolt: „egyszerűmedve és a fűzetlen cipő”** című verseskötetét.

Figyelem!

Folytatódnak az **Epreskerti Esték. Június 3-án** szombaton este **7 órakor: Bokor Jutta** operaénekes előadói estje „**Mária kálváriái**” címmel; zongorán kísér Kaposi Gergely, az Állami Operaház karmestere

Június 4-én vasárnap este **7 órakor A Budapest Saxophone Quartet** nyáresti koncertjét hallhatják az érdeklődők.

A programok ingyenesek és nyilvánosak. Fenti időpontokban megnyitják az egyetem kapuit. (VI.Szondi utca 71. vagy a Kmety utca felőli főbejárat)

CSOPORTÜLÉSEK-PROGRAMOK

- Fotós csoport: minden **kedden 16 órától**,
 Közlekedési csoport: **május 17-én** (szerda) 17 órától, és **május 24-én** (szerda) 17 órától tartja összejeövetelét
- Környezetvédelmi csoport: **május 18-án** (csütörtök) 16 órától
 Panteon csoport: **május 10-én** (szerda) 16,30 órától
 Templomtörténeti csoport: májusban nem tart ülést, következő ülése június 7-én (szerda) 16,30 órától tartja összejeövetelét az egyesület földszinti irodájában
- Várostarténeti csoport: **május 16-án** (kedd) **17.30 órakor** „Pest-budai árvizek” és „Árvizek emlékezete” címmel tart könyvkiállítással egybekötött előadást György Lajosné és Millisits Máté
- Városépítészeti munkacsoport : **május 16-án 16 órakor** a főváros fejlesztési koncepcióját tartalmazó **Podmaniczky tervet ismerteti Ongjerth Richárd** a Stúdió Metropolitana ügyvezetője az Egyesület **Podmaniczky** termében. Felkért hozzászóló: **Arató György** a XIII. kerület főépítésze.
- V. kerületi Helytörténeti Klub: **május 25-én** (csütörtök) **17 órakor** „Az V. kerület parkjai **100 éve és ma**” címmel előadást tartunk az Aranytíz Művelődési Központban (1051 Budapest, Arany János u. 10.).
- Terézvárosi Csoport: **május 18-án** (csütörtök) 17 órakor „**Leánygimnázium az Andrássy úton**” címmel rendhagyó érettségi találkozót tart mindenkinek, akit érdekel a helytörténet és kíváncsi az iskola múltjára. A vetítettképes előadáson Dalos György: Istenkereső című regényéből hangzanak el részletek.
- Erzsébetvárosi Helytörténeti Klub: májusban nem tart összejeövetelt
- Józsefvárosi csoport: **május 24-én** (szerda) **15 órakor** előadást tart Róbert Péter „**Józsefváros története, keletkezése, múltja**” címmel. Az előadás helye: Józsefvárosi Galéria (József krt 70.). Mindenkit szeretettel várunk!
- Pesterzsébeti Városvédő Csoport: **május 3-án** (szerda) **17 órakor VÁROSVÉDŐ TALÁLKOZÓ** a Gaál Imre Galériában. TAVASZI TÁRLAT megnyitó és a kiállítás díjainak átadása. A Tavaszi tárlatunkat 1956 emlékének szenteljük. A kiállítást Zsigmond Attila a Budapest Galéria főigazgatója. Köszöntőt mond

Szabados Ákos polgármester, országgyűlési képviselő. A kiállítás megtekinthető: 2006. június 4-ig hétfő és vasárnap kivételével, naponta 10-18 óráig a Gaál Imre Galériában.

Kőbányai csoport: **május 18-án** (csütörtök) **18-20 között** tarja legközelebbi összejövetelét, a Kőbányai Helytörténeti Gyűjtemény épületében (Bp. X. Halom u. 37/b). minden érdeklődőt szeretettel várunk az **Adalékok Kőbánya természeti viszonyaihoz I. A léghő és a víz** című előadásunkra. Ugyanitt a kiállítás megtekinthető hétfőn, kedden, szerdán, pénteken 10-14 óráig, csütörtökön 14-18 óráig.

XVII. kerületi Városvédő Csoport: májusban nem tart összejövetelt.

Promontor –Tétény munkacsoport: 2006. május 15-én (hétfő) 17 órakor tartjuk soron következő havi összejövetelünket a XXII. kerületi Művelődési Házban (KUSZA, XXII. Nagytétényi út 31-33.), melynek keretében „**Új eredmények és kincsek**” címmel – a helytörténeti kutatások legújabb eredményeiből és gyűjtött tárgyi anyagaiból – tart előadást és bemutatót Garbóci László és Bartos Mihály. Az összejövetelre minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Soroksári Grassalkovich Kör: **május 11-én** (csütörtök) **17 órától** tartja következő összejövetelét a Közösségi Házban (Grassalkovich út 154).

Szőnyi István Képzőművészeti Kör:

minden hétfőn 15-18 óra között tartja foglalkozásait a Podmaniczky teremben, és szívesen fogadja a festészet és rajz iránt érdeklődőket.

Vezető tanár: *Ferenczi Tiborné* festőművész, művészettörténész

HÍREK, INFORMÁCIÓK

Egyesületünk április 27-i küldöttközgyűlésén megvitatta és elfogadta a 2005-ös évről szóló közhasznúsági jelenést és a 2006.évi pénzügyi- és programtervet. Részletesen fentiekről a júniusi értesítőben számolunk be, és a honlapunkon is olvasható lesz hamarosan.

A Nemzeti Kegyeleti Bizottság Török Flóris sírját 15/2005. számú határozattal a Nemzeti Sírkert részévé nyilvánította. Városvédő csoportunk március 15. alkalmából az 1848-49-es szabadságharc sírjánál 2006. március 14. kedd 14 órakor az Erzsébeti Temetőben koszorúzott.

Csáfodi és jobbaházi Török A. Flórián – ismert nevén Török Flóris – részt vett az 1848-49-es szabadságharcban és a Jellasich elleni harcokban.

A kiegyezés után (a mai Pesterzsébeten) – akkor Erzsébetfalván – az elsők között vásárolt telket és építkezett. 18 éven keresztül volt Pest város alkapitánya. Sokat tett Erzsébetfalva fejlesztéséért, ahol 1875-ben helyettes bírónak is megválasztották.

Látva azon nehézségeket, melyeket a földbirtokosok gördítettek a községesítés elé, kiváló tapasztalattal és ügyességgel a népnevelés és a vallásosság fejlesztésére fektette a fősúlyt, jól tudva azt, hogy ezek képezhetik csupán Erzsébetfalva fennállásának, haladásának és működésének jövőbeni alaposzlopát és hatalmas támpontját. 1876 november 19-én felszentelték az első római katolikus templomot.

1878-ban Erzsébetfalván hunyt el. Sírja a Pesterzsébeti temetőben található (I. parcella 2. sírhely).

A Himnusz elhangzása után beszédet mondott dr. Hegedűs Dezső. Koszorút helyezett el a sírjánál Városvédő csoportunk, a Török Flóris nevet viselő általános iskola és a Kossuth Társaság.

Árki Sándorné

Egy mérnök MŰEMLÉKVÉDŐ és városvédő emlékezete

Megemlékezés **DR. GÁLL IMRE** gyémánt és rubin diplomás mérnökről
(1908. június 27 – 2006 február 26)

Ha Magyarország műemlékjegyzékét forgatjuk a mérnöki alkotások és a mérnök alkotók közül kevés nevet találhatunk. Jobbára a művészettörténeti adatok és építész alkotók nevei dominálnak. Egy-egy épület esetében a konstruktőr mérnök nevét ritkán ismerhetjük meg, megyéenként is ritkaságszámba megy a hidak műemlékvédelme, mint a mérnöki műtárgyak legszebb, legnemesebb megjelenési formája.

A magyar mérnökök között is ritka az a szakember, aki a műemlékvédelem iránt fogékony, és a mérnöki műtárgyak történeti és esztétikai kérdéseivel.

Magyarország Korona ügyészének fia a műegyetem elvégzése után jogi diplomát is szerzett, így lett Dr. Gáll Imre okleveles mérnök és jogász. Életútja során, a mérnöki pálya számos szalmái kérdésével foglalkozott. Külön említésre méltó a metró építésével, állomásainak meghatározásával kapcsolatos gondolata, hogy a Városmajorban a tervvel ellentétben ne létesüljön állomás az egykori Ördögárok vonalában. Várostörténeti és mérnöki gondolkodása, probléma megoldása ilyen és hasonló esetekben is megnyilvánult.

Zielinszky Szilárd mérnök, (az első aki doktorátust szerzett a szakmában) életművéről építészek és művészettörténészek között tartott előadást arról hogy a mérnöki gondolkodás , az alkotás elválaszthatatlan az építészettől és a műemlékvédelemtől. Az előadás az Építéstudományi Egyesület és Budapesti Városvédő Egyesület Századfordulós építészet című konferenciáján hangzott el. 2000-ben.

Amikor nyugállományba vonult, Horler Miklós javaslatára kezdett foglalkozni a magyarországi hidak történetével. 1969-ben a Műszaki Könyvkiadó jelentetett meg a Régi Hidak című munkáját. Hasonló mű kevés akad e témában. Ha összevetjük a régi hidak művészettörténeti emlékeivel, láthatjuk hogy a hidakat védő szentek és szobrok körében több mint kétszáz szerepel a műemlékjegyzékben, többnyire másolatuk látható eredeti helyükön. A műtárgyak, a hidak közül alig negyvenet véd a műemlékjegyzék. Közöttük is Budapesten a három Duna-híd, a Széchenyi Lánchíd, a Szabadság híd és a Margit híd szerepel a jegyzékben. Gáll Imre javaslata a kishidak védelméről lapunk hasábjain már öt évvel ezelőtt megjelent. Szakcikke a Millenniumi Vasút történetéről két éve várat magára a Műemlékvédelem szerkesztőségében...

Üzenete: a Lánchíd jelkép, pedig ma már egyetlen láncszem sem az eredeti, mégis műemlék

Mementóként azt szokták mondani: emlékét megőrizzük. Én úgy gondolom méltó emlékét, örökségét igazán akkor őrizzük meg, ha életművében megfogalmazottakat megvalósítjuk, és akkor nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk:

Nyugodj békében !

Budapest 2006. március 16.

Vízy László

TAGTÁRSAINK ÍRJÁK

Az újjászületett pesti barokk Kálvária avatása

A Magyar Képzőművészeti Egyetem campusában, az *Epreskert* kellős közepén, szobrok és szobor-töredékek között, kis domb tetején büszkén áll az újjászületett pesti barokk KÁLVARIA. Avatása stílusosan húsvétvasárnap, a feltámadás ünnepén történt, a Főváros, a Terézváros és az Egyetem képviselőinek részvételével és az *Arcangelo Kamaraegyüttes* és a *Schola Cantorum Budapestiensis* gregorián énekek latin és magyar nyelvű kíséreműsorával.

Pest-Buda első kálváriája eredetileg a mai józsefvárosi Kálvária téren állt, az 1740-es években épült, kegyes adományból: Anna Mária Viznerin, aki 1717-ben halt meg, végrendeletében hagyott pénzéből építette a híres barokk mester, *Mayerhoffer András*, többek között az Egyetemi templom és a Grassalkovich család pesti és gödöllői palotáinak építésze.

Az avató-ünnepséget *Szili Katalin* nyitotta meg, aki Erdő Péter bíborossal a kálváriarekonstrukció programjának védnöke.

Budapesten szinte kizárólag a XIX. század végétől látjuk a város építészetét, viharos történelmünk folyamán a középkor és a barokk elsüllyedt, alig néhány hírmondó maradt a XVIII. századból – mondja *Varga Kálmán* a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke. Ez a Kálvária egyike a kevés megmaradtnak. Első megmentője Stróbl Alajos volt, aki, még mielőtt teljesen széthordták volna, 1893-ban saját költségére, kövekre szétbontva, az *Epreskert*ben újra felállította a már romlásnak indult becses műemlék épületet.

1890 óta csaknem minden művésznünk itt végzett, fontos volt, fontos ma is, hogy ebben a műemléki környezetben tanulhassanak – mondja *Farkas Ádám* szobrászművész. De a háború, nemtörődomség következtében a rom egyre tovább romosodott. 1990-ben az egyetemre került új oktatók elhatározták, hogy valamit tenni kell. Az *Expo*-ra tervezték rendbehozását, de az *Expo* végülis elmaradt. Búza Péter újságíró újította fel a terv gondolatát - civil kezdeményezés, összefogás eredményeképpen végül 2002 decemberében a *Budapesti Városvédő Egyesület* szervezésében létrejött a *Barokk Kálváriákért Alapítvány*, a nem tartós kőből készült, szinte felismerhetetlenné romlott, kiemelkedően értékes műemlék restaurációjáért. Mecénások, támogatók segítségével összekapart pénzből három esztendő alatt, rengeteg faragását mind újrafaragva végezték el teljes rekonstrukcióját.

Az épület kerek alaprajzú, 12 tengelyes árkádsor veszi körül, 10 lépcsőfokos áttört kökoralátos 2-karú feljárattal. Fent terasz, ezen állott eredetileg a Kálvária 7- alakos szoborcsoportja, de ez már sajnos nincs meg.

Az elhangzott beszédek után a védnökök, kurátorok aláírtak egy dokumentumot, majd a hallgatóság is csatlakozhatott aláírásával. Mindenki kapott egy Emléklapot azonos szöveggel, melynek végén ez áll: „*Az avatóünnepség résztvevőjeként aláírással hitelesítettem azt a szándékomat, hogy gondoskodó figyelemmel kísérem az építmény sorsát*”. A záróköbe elhelyezendő dokumentum a műemlék történetét foglalja össze *Dobó Bianka* grafikai ábrázolásával illusztrálva.

A jövő? Az épületet elsősorban az egyetem használja majd, kiállításoknak, kulturális eseményeknek fog helyet adni. De lesznek egyházi, szakrális művészetekre koncentráló fesztiválok, ezek idején megnyílik a nagyközönség részére is. Az *Epreskerti esték* rendezvénysorozatának helyszíne és színpada a Kálvária rotundája, kápolnatere. Megközelíthető az Egyetem Szondi u. 71 szám alatti kapujától, vagy az *Epreskert* Kmety utcai bejáratánál. (További információk az Egyesülettől, Tel.: 322-3870.)

Kovács Mária

UTAZÁSI AJÁNLATOK

Kalandozás Utazási Iroda, 1088 Budapest, Szentkirályi u. 5.

☎: 318-8064, fax: 317-1056, e-mail: kalandozas@axelero.hu www.kalandozastravel.hu

Május

1.	Szilvásvár – Szalajka-völgy – Szépasszony-völgy	3.690,-
4 – 7.	Krakkó – Zakopane	33.900,-
5 – 10.	Londonban, sejt... - repülővel -	kb. 134.900,-
5 – 14.	Dél-olasz körutazás Szicíliával - félpanzióval -	158.900,-
6.	Bécs – Hermes-villa (Sissi nyári rezidenciája)	4.799,-
6 – 7.	Hajdú emlékek – hajdú városok (Hajdúnánás, Hajdúdorog, Hajdúböszörmény...)	12.900,-
11 – 14.	Isztriai emlékek (Poreč, Opatija, Pula, Rovinj, Zágráb)	39.900,-

13.	Rhododendron-virágzás Kámban	- ebéddel -	5.790,-
13.	Romantikus osztrák várak és kolostorok (Thürnthal és Herzogenburg)		5.750,-
14.	Ópusztaszer		3.990,-
16 – 21.	Budapest és Passau között	- hajóval és autóbusszal -	78.000,-
17.	Bécs – egy nap a Schönbrunnban		4.799,-
20.	Mariazell		6.700,-
20.	Rhododendron-virágzás Malonyán		4.200,-
20 – 21.	Nyitra-táj – Zsitva-táj		12.900,-
23 – 28.	Regényes olasz városok		<i>ár előkészületben</i>
26.	Budapest felfedezése – az Orient Express a Vasúttörténeti Parkban		200,-
26 – 29.	Salzkammerguti nárciszfesztivál		39.900,-
26 – 30.	Róma – az örök város	- félpanzióval -	94.900,-
27.	Styrassic-park	- dinoszauroszok között -	5.990,-
27.	Az egykori királyi székhely – Esztergom		2.700,-
27.	Bécs – Hofburg és a Sissi Múzeum		4.799,-
28.	A Balaton-felvidék gyöngyszemei		3.990,-

Június

1 – 5.	Türingiai mozaikok		51.900,-
1 – 6.	Pünkösöd Erdélyben (Csíksomlyói búcsú)		39.900,-
2 – 5.	Pünkösöd Prágában		39.900,-
3.	Bécs – Hundertwasser-ház		4.799,-
3.	A „háborítatlan vizivilág” – Kis-Balaton		3.990,-
4 – 5.	Utazás a Fertő-tó körül		12.900,-
5 – 19.	Spanyol nagykorút	- 15 nap félpanzióval!	<i>ár előkészületben</i>
9 – 11.	Dél-erdélyi tájakon (Herkulesfürdő, Temesvár, Kis- és Nagykazán-szoros)		26.900,-
10.	Tihany – Balatonfüred		3.990,-
10.	Rózsanapok Baden bei Wienben		5.200,-
10 – 11.	Bécs – Baden bei Wien	- rózsakiállításal -	14.900,-
11.	Tata – a tavak városában		2.700,-
13.	Kiskunhalas – a csipke hazájában		3.790,-
14.	Bécs – A gótikus Városháza		4.799,-
14 – 18.	Kárpátalja felfedezése		37.900,-
16 – 18.	Az Ötschertől a Schneebergig (kirándulás Alsó-Ausztriában)		26.900,-
17.	Ópusztaszer		3.990,-
17 – 18.	Órség és a Vendvidék		13.900,-
19 – 28.	Látogatás a Costa Bravan	- AKCIÓ! -	49.900,-
21 – 25.	Bajorország legszebb kastélyai		54.900,-
23 – 25.	A Körösök vidéke		17.900,-
24.	Bécs – Belvedere		4.799,-
28 – 2.	Szlovénia legszebb tájain		46.500,-

Telefon, fax: 322-3870, 321-1696

OTP 11705008-20092737

Adószám: 19729224-1-42

e-mail: budapesti@varosvedo.huhonlap: www.varosvedo.hu

Az Egyesület – havonta 2000 példányban megjelenő – bulletinje.
A kiadásért felelős: Vitkay Katalin

Az Értesítő kiadását a Pannon támogatja